

דעות אחרונות

בשולי

ידיעות אחרונות

ונצו מאתנו

אפשר לייחס לנשיא קצב הרבה דברים לא מחמיאים, אבל קשה מאוד להאמין שבכוונתו לשמש כנשיא בטקסי יום העצמאות. גם במדינת השיגעון אין היגיון שקצב, המנהל כיום את הקרב על חפזו (ועל אהדת הקהל) יחטא בטמטום שכזה. הרי מובן מאליו שגחמה כזו תדחה על ידי אזרחי ישראל על הסף. בעיקר השנה, כאשר יום העצמאות יצוין ממילא בצל חשבונות הנפש הכבדים שהותירה המלחמה, לא יעלה על הדעת שהנשיא יוסיף מרורים. די והותר במבוכה הנובעת מהשימוש החריג שעושה קצב באופציית ה"נבצרות".

זכותנו לדעה

עלבון הוא יועץ רע, ורע כשוהו הנימוק ("פגיעה באמינותנו") שבו בחרו להתבצר אותם חברים בוועדת וינוגרד המאיימים להתפטר אם יכפה בג"ץ את פרסום עדויות הבכירים לפני הרו"ח החלקי. גם אם הוועדה חולקת על בג"ץ, היה על חבריה המלומדים להבין שמי שמחשיד אחרים יוצא נחשה. סמכות שואבת מסמכות, כל הטלת דופי בסמכות ובענייניו של שיקולי בית המשפט העליון עתידה לפגוע כבומרנג גם בסמכות ובאמינות מסקנות הרו"ח.

המגוון והעצוב הוא שלאחר הקרבות שניטשו על אופי הוועדה שתחקור את המלחמה והזמן שבזו, שום מאיים להתבזבזו כעת עצם העניין על הורדות הידיים שמתקיימות בתוך תא הטייס של המערכת המשפטית ועלול להסתיים בהתרסקות. כמה חסר לנו כיום המלך שלמה שיציל בחוכמתו את התינוק הזה.

הנימוקים אם לפרסם את הפרוטוקולים טרם הרו"ח או אחרי לא צריכים היו מלכתחילה להיות משפטיים (או פוליטיים) אלא ציבוריים. פחות משמדיים כאן ב"זכות הציבור לדעת", מדובר בזכות הציבור לדעה. כלומר, האם זכותו של האזרח – כנפגע ישיר של המלחמה – לגבש לעצמו דעה משלו, או שעליו להסתמך רק על דעתם של חברי הוועדה.

טיעוני הנגד, כאילו ממילא רק אחוז זעום מהציבור היה ממש זכות כזאת וכי אין הברל אם ייחשף לעדויות הבכירים לאחר פרסום הרו"ח, הינם בעייתיים בלשון המעטה. צריך לבחור: או להמשיך להלין על "האסקפיזם" ו"הרוב הדומם", או לעודד בכל מחיר דעה ומעורבות אזרחית; או שהאזרחים ימשיכו להמתין ביציע למסקנות הרו"ח התורן (מתוך חשדנות ובידיעה שיישכה במהרה), או שיהיו מפקי לקח לעצמם.

בגישה המתעקשת על הקרמת הרו"ח לפרסום חומרי הגלם המרכזיים יש גם מרוח ההתנשאות האומרת ש"לטיפש לא מראים חצי עבודה". מוועדת חקירה שרוצה גם וגם, גם למנוע מאתנו "לעשות את העבודה" וגם שנסתפק בחצי עבודה (מסקנות הוועדה), נתקשה לצאת חכמים.

יש סיכוי

בראשו של השופט העליון בדימוס, תיאודור אור, עולים בוודאי הרהורים נוגים לנוכח וינוגרד. גם הוא בשעתו לא העלה בדעתו שהמסקנות וההמלצות הנחרצות של ועדת אור יוטאו לתהום.

טיבן של ועדות חקירה שהן הורגות את העניין שלשמו הוקמו. פרסום המסקנות משתלט על הדיון ואין כל מעקב ממשלתי אחר היישום. במקרה של ועדת אור, האור היחיד בוקע מהמגור האזרחי: "עמותת סיכוי" נטלה עליה את עבודת הממשלה והניחה על שולחנות משרדיה את "מדרר השוויון" (הקיפוח) בין המגור היהודי לערבי. הצבת מספרים (תחת דיבורים) היא הדרך הנכונה להפוך מסקנות לכלי עבודה ולעקוב אחר יישומן.

יעל גבירץ

© כל הזכויות שמורות לידיעות אחרונות בע"מ
אין להעתיק, להפיץ, לשכפל, לצלם, לתרגם, לאחסן במאגרי מידע, לשדר בדרך כלשהי (בכתב, בדפוס או במדיה אחרת) – ובכל אמצעי אלקטרוני, אופטי, מכני או אחר – חלק כלשהו של העיתון (לרבות טקסט, איורים, צילומים, תמונות, מפות, גרפיקה) הן בגרסה טקסטואלית והן בדפים מעוצבים, לרבות באמצעות הקלטה והקלדה, ללא אישור מפורש בכתב מהמוציאה לאור, ידיעות אחרונות בע"מ

ב. מיכאל • מעשה אבות

נחת מהילדים

אביו. העניין כולו עדיין נחקר, ולכן לא ראוי לרוץ בו יתר על המידה.

ולא מכבר פורסם שגם בת אחת הצטרפה אל שלושת הבנים: מיכל ליברמן, בתו של השר אביגדור ליברמן, עשתה גם היא – כמו גלעד שרון – חיל די מדהים בעסקיה. חודש לאחר פיטורי אביה מן הממשלה היא הקימה חברה לסחר בינלאומי, "שנותנת שירותים בתחום היין, הנדל"ן ומוצרי החקלאות במזרח אירופה". ועד היום, עוד טרם מלאו לחברה המצליחה הזאת שלוש שנים, וכבר נתקבלו בקופתה 7 מיליון שקלים. לפחות מיליון אחד מן המיליונים הללו שולם כמשכורת לאביגדור ליברמן עצמו.

ושבו, אין כוונת הרברים לרמוז כאילו בהכרח מדובר בכל המקרים הללו בעניינים פלייליים. אך אין גם מנוס מלתהות על הקלות היתרה הזאת, שבה נגררים צאצאים למקומות שמוטב היה להם שלא יהיו בהם.

נרמה שאמות המידה המקובלות של הורות ראויה צריכות היו להורות לאריאל שרון ליטול על עצמו את אשמת עומרי ולגונן על גלעד מפני עבודות משונות. והשר הירשזון צריך היה לנשך את שפתיו עד זוב דם ולא למשוך את בנו בזריות שכזאת אל תוך הקלחת שבה הוא מעורב. והשר ליברמן, המשוכנע שאין כל פגם בפעילותו ובפעילות החברה של בתו, צריך היה

מקרה אחד הוא מקרה. שני מקרים הם מקרייות. שלושה מקרים כבר מעלים אר דקיק וחמקמק של נורמה.

שלושת המקרים שונים זה מזה. לכל אחד מהם נסיבות משלו, אמת משלו ומשמעות חוקית משלו. אך יש בהם גם משהו משותף: בכלם מדובר בילדי פוליטיקאים המוצאים עצמם משורבבים אל מיני הסברים שהוריהם הפוליטיקאים גררשים לתת לרשויות.

לא בכדי נכתבים הרברים בלשון זהירה שבוהירה, שהרי אין כוונתם להוציא חלילה את דיבתו הרעה של איש. ובכל זאת קשה להשתחרר מן התחושה, כי אלמלא היו אלה צאצאיהם של פוליטיקאים, הם לא היו נקלעים למקום אליו נקלעו.

ראש וראשון לשלושה הוא כמובן אריאל שרון, יעלה האל רפואה שלמה לתחלואיו. בנו עומרי נידון והורשע על שנכווה בעסקי היבחרות אביו. בנו גלעד נחלץ רק על חודה של פרשנות בעייתית מהסתבכות שעיקרה קבלת שכר פסיכי לחלוטין על עבודה מגוחכת לחלוטין. וכך נחלץ אביו מחקירה לא נעימה בעליל על קבלת שוחד.

הפוליטיקאי השני הוא השר הירשזון. די בזריות נשלף בנו והוצג לחוקרים כאילו הוא המקור לתנועות פיננסיות לא ברורות בחשבונות

להקים בעצמו את החברה או לפחות לרשום אותה גם על שמו, כדי לחסוך מבתו את הרמת הגבות המתבקשת נוכח בחורה כה צעירה, המרוויחה כה הרבה כסף, בזמן כה קצר ונותנת משכורת כל-כך היסטריית לאבא שלה.

אני חונכתי לשאוף לאבהות ולהורות קצת אחרת. הורות הנשכבת על גדר התיל עבור צאצאיה, ולא להפך.

ותזכורת קצרה לשר ליברמן: הוא טוען שאינו חייב בהסבר לאיש על עסקיו הפרטיים בימים בהם לא היה שר או ח"כ. דהיינו – באותם שנה ותשעה חרשים שבין פיטוריו מן הממשלה והיבחרותו לכנסת. לו אני במקומו, אני נוהר מלהישען יתר על המידה על הטיעון הזה. אריה דרעי הורשע בבית המשפט המחוזי על שוחד שקיבל גם בתקופה בה לא נשא בשום משרה ציבורית. ביהמ"ש העליון אמנם אימץ פרשנות מקילה וקיבל את ערעורו בעניין זה, אך לחלוטין לא ברור שהפרשנות הזאת תופשת גם לגבי ליברמן, שלא חרל אף ליום אחד מלהיות יו"ר מפלגה, ומי שרואה עצמו מיועד ומועמד לשררה ציבורית. חוששני שאם חלילה יתברר שהכספים שזרמו לחברה הגיעו מגורמים שיש להם יותר אינטרס בשררת ליברמן מאשר בשירותי ה"יין, הנדל"ן והציוד החקלאי" של חברת הבת שלו, תעלה זיעתמה על מצח פרקליטיו. ■

ישראלים 2007 || אלדד רפאלי

חוקי השואה. פרופ' צבי בכרך, יליד הנוא, גרמניה, שרד בתקופת השואה ארבעה מחנות: ווסטרבורג, טרזינשטט, אושוויץ וטאוכה. החל את דרכו האקדמית כחוקר אנטישמיות והתמקד בחקר תורת הגזע ובאידאולוגיה הנאצית. "ניסיתי להבין את הצד של הרוצח, כי את הקורבן הבנתי מתוך החוויה האישית. עדיין, אחרי יותר מ-20 שנות מחקר, קשה לי להבין את המניעים של המשטר הנאצי". חקר ולימד באוניברסיטת בר אילן. לפני כמה שנים ערך את הספר "אלה דברי האחרונים" (יד ושם) בו נאספו מכתבים אחרונים מן השואה. בכרך: "אני מתעל את האמוציות, הצער והכעס לתוך המחקר, כמובן תוך שמירה על כללי המחקר האקדמי. העיסוק במחקר השואה מאזן אותי"

מכתבים

הוראה נושלת

ילדים המאובחנים כבעלי קשיי למידה זקוקים לתנאים מיוחדים שיאפשרו את הצלחתם בלימודים. כך למשל הם זכאים להקלות בזמן בחינות: הקראת שאלות, מבחנים בעל-פה, תוספת זמן, מבחנים מותאמים ועוד. ההוראה שניתנה למוזרים עלידי ארגון המורים להימנע מהגשת סיוע לתלמידים אלה מקוממת אף יותר מהפגיעה בבגרויות שהכל נועקים לה. זוהי פגיעה במי שמלכתחילה נמצא במקום של חוסר שוויון ביחס לאחרים וזקוק יותר מכולם לסיוע ולתמיכה. מן הראוי שכל מי שעוסק בחינוך ובהוראה, כמו גם כל מי שמגדל ילדים, יזעק נגד העוול הזה.

האמת המרה היא שעבודת ההוראה היא עבודת קודש קשה ושוחקת, ששכרה אינה בצידה. יש למורים את כל הסיבות להילחם על זכותם להשתכר בכבוד, אך גם בשעה של מאבק, למען מצפונם ותדמיתם כאחד, עליהם להישאר מתחנים, אלה שמושיטים יד לעזרה ולא אלה השמים מכשול בפני עיוור.

בתי תורג'מן, נרוכז

לזכור בעברית

טקס מצעד החיים באשוויץ היה מרגש כתמיה, אולם צליל צורם ליווה אותו – השפה האנגלית ששלטה בכיפה ונטלה את מעמד הבכורה מהשפה העברית. המנחים דיברו באנגלית יותר מאשר בעברית.

שרת החינוך יולי תמיר נשאה את עיקר נאומה באנגלית, וכך נהגו גם אברהם גרנט, נציג הדור השני, ואפילו הרב לאו. נכון שבטקס השתתפו גם יהודים מחו"ל, אך האם האנגלית הפכה לשפה המאחדת את העם היהודי? הרי בטקס נכחו יהודים גם מארצות רבות צרפתית, ספרדית ופורטוגזית.

האם לא הולם היה לנהל בעברית את הטקס המציין את תקומת העם היהודי לאחר השואה, גם אם המחיר עלול להיות שלא כולם יבינו את כל הנאומים? לשבח מיוחד ראוי דווקא י"ר המשלחת היפנית, שהקפיד לשאת את דבריו בעברית בלבד.

אדוה נה, שערי תקוה

טורניר חריג

בתגובה לכתבה "המשטרה מסכימה: פוקר זה לא הימורים" ("ידיעות אחרונות" 8.4): בניגוד לכותרת ולנטען בכתבה, פרקליטות המדינה ומשטרת ישראל לא קבעו כי משחק הפוקר אינו אסור או לחלופין הימור שאינו אסור. משטרת ישראל, לאחר היוועצות עם פרקליטות המדינה, קבעה בנוגע למקרה ספציפי, כי ניתן יהיה לקיים טורניר פוקר בישראל, בתנאי שמארגניו יעמדו בכללים ובתנאים הקבועים בחוק. המענה שניתן למארגני הטורניר התבסס על חריג לאיסור על הימורים ומשחקים אסורים, כפי שהוא מוגדר בחוק.

בניגוד לנטען, משטרת ישראל ופרקליטות המדינה לא קיבלו את מסקנות חוות דעת שהזכרה בכתבה ולא אישרו את קיום הטורניר בכפוף אליה. חוות דעת זו לא נבחנה כלל ולא ניתן לה כל משקל. בפני מארגני הטורניר הודגש, כי אין באמור לעיל משום אישור כללי לפעילות מסוג זה או קביעה לעניין היותו של משחק הפוקר מותר או אסור, וכי כל טורניר או משחק בעתיד ייבחנו לגופם.

עו"ד משה נהן, דובר משרד המשפטים

אליקים העצני • לקחי השואה

מי ישמור על הבית שלי?

ככל שהשואה מתרחקת מאיתנו, היא נעשית יותר אקטואלית: קמבודיה, רואנדה, דרפור; מגרלי התאומים; פריחת האנטישמיות במערב; פיגועי הטבח עלידי מתאבדים; האיסלאם הלוחמני המטיף להשמדת היהודים ומדינתם; אחמדינג'ד והפצצה. והכל מיתמצת בתצלום האישה המוסלמית, מכוסה בחיג'אב שחור, מפגינה בלונדרון ובידה כרוזה גדולה: "היכוננו לשואה האמיתית".

כך גוועה לה עוד מנטרה שמאלנית – הזלזול במי שהעז לדבוק בראיית האנטישמיות כמחלה כרונית ואת כל העולם כמקום מסוכן ליהודים, הרגעש שתמיד עלול להתפרץ. "תסביך אושוויץ", קראו בלעג לתפיסה "המיושנת" הזאת. במקומה בנו "ישראלי חדש", שהתגבר על יהדותו והשיל מעליו פטרוטיות עבשה, שטחים מכבידים וכוחנות צבאית מיותרת. הפתאים מהשמאל האמינו שכך יקבלו אותנו השכנים ל"מזרח התיכון החדש" שלהם.

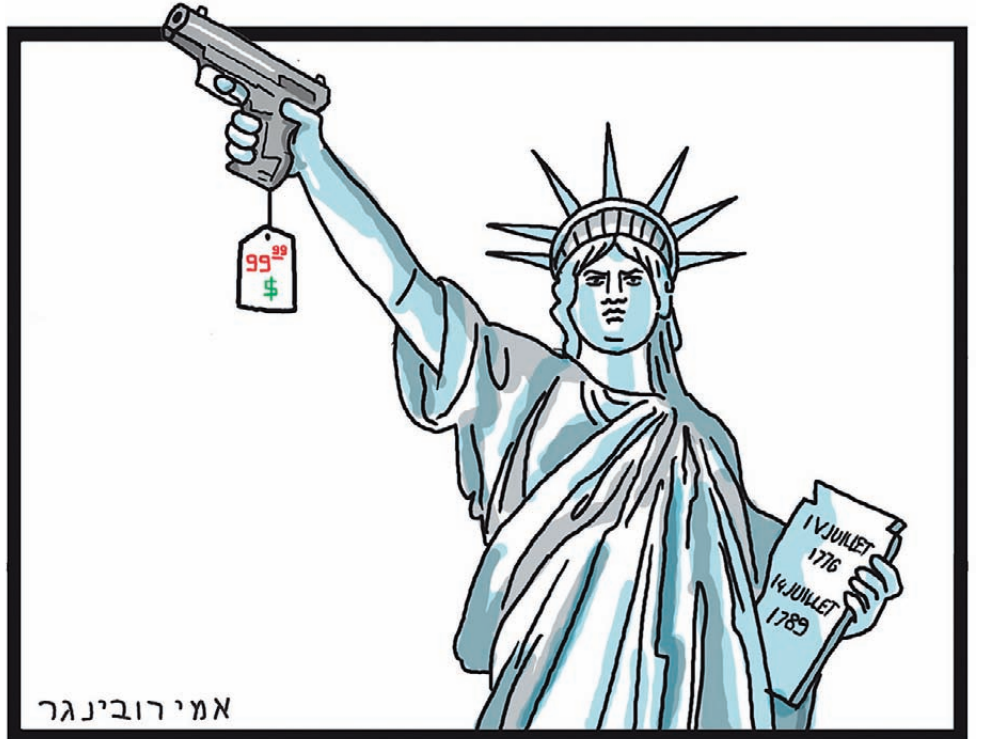
כל זה הוביל לסוג של "הכחשת שואה" מזן מקומי. לא חלילה הכחשת מה שקרה, כי אם הכחשת מה שעלול לקרות. כך למשל שיתקו בגסות כל סברה שלתאוות הרצח הערבית ייתכן הסבר אחר מלבד אשמתנו שלנו ("הכיבוש", "הריכוז", "הנישול").

את "דרושם" מטפחים לצרכים טקסיים ודיפלומטיים, אולם כלפי פנים משרדת ישראל "הנאורה", שלמה שקרה או אין נגיעה למצב היהודים היום. לקחי השואה הפכו למליצה ריקה, ומי שמנסה ללמוד מהם כללי התנהגות לאימים הקיומיים של ימינו מואשם בזילות השואה.

למשל, אסור ללמוד מן השואה את לקחי ההתנהגות קצרת-הראות של היהודים ומנהיגיהם, ואסור להשוות בין עצימת העיניים מול האיום הנאצי לבין ההכחשה הפסיכולוגית של הממסד והתקשורת בישראל של מלוא משמעות פולחן הדמים הערבי. אסור אף להרהר באפשרות שכל "פתרון" ל"סכסוך" המוצע לנו אינו אלא הסוואה ל"פתרון סופי", שרק לו הם משתוקקים ואותו הם מתכננים. וממילא אין זה נאה לחנך לערכים כמו עוצמה, ניצחון ו"השכם להורגו", העשויים להעניק למעטים שוליי-ביטחון מול הסתערות ההמונים.

להפך, תובעים מאיתנו עוד ועוד ויתורים מחלישים, בחומר וברוח: התכחשות לצדקת דרכנו, תוך אימוץ תחושת העוולה לערבים, הכלגה מול תוקפנות בדרום ובצפון, אפס מעשה מול ירי קסאמים, שחרור אלפי טרוריסטים מרצחים ונסיגה משטחי מולדת ועומק אסטרטגי חיוני.

ומעל הכל, אוי למי שיעז להזהיר מפני הכנסת הסוס הטרואיני ששמו מדינה פלסטינית. אוי למי שיתריע, שמיום הקמתה תתחיל הספירה לאחור לקראת "הפתרון הסופי" של מדינת ישראל היהודית. אוי למי שיצטט את הכרוזותיהם הגלויות שכל תכליתה של המדינה הפלסטינית לחסל את "הישות הציונית" ולבוא במקומה. יש לנו מדינה עצמאית וחופשית, חזקה, יפה ופורחת. כלכלתה איתנה, תוחלת החיים של אזרחיה מן הארוכות בעולם. בכל תחום היא בשורה הראשונה. ועם כל אלה, אסור שיום השואה יהיה לנו רק יום של אבל וזיכרון ולא יום לדאגה, לדריכות ולכוננות, יום של שאלה נוקבת: מי ישמור על הבית שלי? ■

אמי רובינגר

אריאל רובינשטיין • יונגרד ושוחט

שתי ועדות מיותרות

ההשכלה הגבוהה בישראל (התדרדרה). אחרי מס השפתיים לביטוי השחוק "עידוד מצוינות אקדמית במחקר והוראה", הוועדה התבקשה להגיש המלצות בנושאים "גמישות ניהולית ותגמול דיפרנציאלי תומך איכות" ו"גובה ומבנה שכר הלימוד". במלים אחרות, הוועדה צריכה להחליט האם שכר הפרופסורים ייקבע לפי קריטריוני שוק והאם יש מקום להעלות את שכר הלימוד לסטודנטים.

שתי השאלות שעל הפרק הן שאלות ערכיות טהורות. הנהגת שכר דיפרנציאלי לפרופסורים הוא חלק ממהלך להשלטת תרבות השוק בחברה הישראלית. גובה שכר הלימוד הוא עניין של סדרי העדיפויות של החברה הישראלית (תוספת תקציב להשכלה הגבוהה), סבר הפנים שבו היא מקדמת את צעריה אחרי צבא (נושאים רק בחובות או נהנים גם מזכויות) ומזהות מערכת ההשכלה הגבוהה (מעווי השכלה או קולג'ים מקצועיים). בנושאים הללו יש לאנשים שונים מגוון דעות לגיטימי. הנושאים הללו אינם עניין לשום מומחיות. באשר לכלכלנים, יש להם מה להגיד בעניין בדיוק כאחרוני האזרחים.

תרבות ועדות החקירה והבדיקה מבוססת על ההנחה שיש בחברה הישראלית אליטה היודעת יותר מהאחרים מה טוב לחברה. היא בבואה של התפיסה שיש מקצוענות, משפטיות או כלכלית, רלוונטיות להכרעות ערכיות. טוב עושה ועדת החינוך של הכנסת המנסה להחזיר את ההכרעות בנושא ההשכלה הגבוהה לגוף הנבחה. טוב תעשה החברה הישראלית אם תפזר את שתי הוועדות המיותרות ותתעמת עם ההכרעות הללו בעצמה. לשתי הוועדות אין מעמד להחליט בשאלות שהן נדרשות להתייחס אליהן. הרעיון הדמוקרטי בנוי על ההכרה שמשקל דעתו של האדם ברחוב אינו נופל בעניינים כאלה מזה של מי שלשם מקדימים את התארים אלוף (מיל), שופט (כרימוס), או פרופסור (אמריטוס). ■

שתי ועדות מיותרות עומדות לפרסם את ר"וחות הביניים שלהן, שתי ועדות שעצם הקמתן והחשיבות המיוחסת להמלצותיהן הן תוצאה של הבלבול שנתקפנו בו לגבי מהותה של הדמוקרטיה.

ועדת יונגרד היא ועדת בדיקה ששניים מחבריה משפטנים, שניים אנשי צבא ואחד פרופסור למדעי המדינה. הוועדה אמורה להעריך את מוכנות מערכת הביטחון מול האיום בלבנון (לא הייתה מוכנה), ניהול הלחימה (כישלון) והתנהלות הדרג המדיני (שעוררית). אבל בעיקר תכריע את גורלם הפוליטי של שני האנשים שניהלו את המערכה, אהוד אולמרט ועמיר פרץ.

הוועדה כבר הסתבכה בשאלת מועד הפרסום של קטעי העדויות שהושמעו בה, עדויות שלא יכול להיות בהן הרבה יותר מפורנוגרפיה פוליטית. לא חסרה לנו אינפורמציה. לא הייתה מערכה צבאית שידענו עליה כל כך הרבה מפיהם של מקבלי ההחלטות עצמם. כמעט כל ישראלי (לרבות האישים הללו, אחד כלפי השני) יודע שראש הממשלה ושר הביטחון החליטו על פתיחת מערכה ללא יעדים סבירים ושניהלו אותה בחוסר כישרון תוך זריעת שכול וחורבן. כמעט כל ישראלי הסיק שעל שני האישים הללו להתפטר. כמעט כל ישראלי גם יודע שלשניהם היו כוונות טובות ובוודאי לא כאלו המחייבות בחינה של סוללות עורכי דיין.

הרעיון שמי שהסתבך במערכה מיותרת וניהל אותה רע לא ימשיך לאחוז בהגה אינו זקוק לאישוש משפטי של שופטים עליונים ולביסוס מלומד מפיו של פרופסור למדעי המדינה. אלו קביעות פוליטיות שהעם בבחירות או באמצעות נציגיו הנבחרים צריך להכריע. אולמרט ופרץ צריכים "לעוף" גם אם רוב חברי ועדת יונגרד יסברו משום מה ש"לא נמצא בסיס למסקנות אישיות".

ועדת שוחט היא ועדה ציבורית עתירת כלכלנים. הוועדה אמורה לבחון את תפקוד מערכת

דני קרוון • זיכרון השואה

לא למוזיאון ולא לאנדרטה

טיפות מים זלגו מאבן ססועה, שעליה כעל בלימה הונח גליל, מים ואש וקטע מדבריו של חיים ויצמן באירדיש בקונגרס היהודי בבאול מיד אחרי המלחמה. לאחר שהפסל נחנך התבקשתי עליידי נשיא "יד ושם" דאז לנסוע למחנה ההשמדה מאוטהאוזן ולהציע יד זיכרון לקורבנות היהודים שנרצחו במקום. עברתי דרך הצריפים. דרגשי העץ היו ריקים, מונחים אחד מעל השני בריקנות ענייה וחלודה, עד הקרמטוריום הקטן. אז ידעתי שאי-אפשר לתאר את הזוועה, שאין אמנות שמסוגלת לצרוב את החוויה הנוראה בזיכרון. הייתי גם מעורב באנדרטת השואה בברלין. אחרי כל

האשהעשן, ההרס וההרס הצעתי פרחים. פרחים צהובים, שיכלו ויעלמו אט אט, והארמה התגלה ערומה, ושוב יפרצו ממנה נבטים ירוקים, ויצמחו וינצו ויפרחו. הטבע יחזור ויזכיר את הרצח כטלאי צהוב ענקי על ברלין. לא זכיתי ולא רציתי לזכות. רציתי להציג אפשרות אחרת

כמי שלא פעם נפל בחלקו לעמוד תוהה מול רצונם של מוסדות בארץ ובחו"ל לזכור ולהזכיר את נוראות השואה עליידי מעשה אמנות במרחב הציבורי, אני יכול להעיד שהמשימה כבדה משאת ולעיתים בלתי אפשרית. ובכל זאת, לא עלה בידי לחמוק (וניסיתי), ולעולם לא אהיה בטוח שהצלחתי. כך למשל לא יכולתי לסרב לבקשתו של ירדי מאיר ויסגל, נשיא מכון ויצמן למדע, בתחילת שנות ה-70, להציב אנדרטה לשואה במקום.

כשמנסים לגעת בנושא השואה, אי-אפשר שלא להסתכן בסמלים ובאסוציאציות, שלא תמיד הולכים שלובי זרוע עם אמנות טובה. אך האם צריך ליצור אמנות טובה שתשמח את הזיכרון? האם אמנות טובה ונכונה יותר תצליח ליצור חוויית זיכרון נכונה יותר? נראה לי שתמונה אחת קטנה תזעזע יותר מכל עמוד של זיכרון. במכון ויצמן צרבתי על גליל קרוע שמות ומספרים.

תחנת למכתבים (עד 150 מילה): ידיעות אחרונות, ת.ת. 109 א' 079903:00036082546 אימייל: letters@yedioth.co.il נא לציין שם מלא, תחנת ומספר טלפון